नेपाल राजपत्र

नेपाल सरकारद्वारा प्रकाशित

खण्ड ७६) काठमाडौं, असार २५ गते, २०८३ साल (अतिरिक्ताङ्क २४

भाग २

नेपाल सरकार

कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय

नेपालको संविधान बमोजिम सङ्घीय संसद्ले बनाएको तल लेखिए बमोजिमको ऐन सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशन गरिएको छ।

संवत् २०८३ सालको ऐन नं. ०६

सहकारी ऐन, २०७४ लाई संशोधन गर्न बनेको ऐन

प्रस्तावना : सहकारी ऐन, २०७४ लाई संशोधन गर्न वाञ्छनीय भएकोले,

सङ्घीय संसद्ले यो ऐन बनाएको छ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ** : (१) यस ऐनको नाम “सहकारी (पहिलो संशोधन) ऐन, २०८३” रहेको छ।

(२) यो ऐन तुरून्त प्रारम्भ हुनेछ।

२. **सहकारी ऐन, २०७४ को दफा २ मा संशोधन** : सहकारी ऐन, २०७४ (यसपछि "मूल ऐन" भनिएको) को दफा २ को,-

(१) खण्ड (क) पछि देहायको खण्ड (क१) थपिएको छ :-

“(क१) “इजाजतपत्र” भन्नाले दफा १६क. बमोजिम प्रदान गरिएको इजाजतपत्र सम्झनु पर्छ।”

(२) खण्ड (घ) को सट्टा देहायको खण्ड (घ) राखिएको छ :-

"(घ) "परिवार" भन्नाले सदस्यको देहायको नाताको व्यक्ति सम्झनु पर्छ :-

एकासगोलको पति, पत्नी, छोरा, बुहारी, छोरी, धर्मपुत्र, धर्मपुत्री, बाबु, आमा, बाजे, बज्यै, सौतेनी बाबु, सौतेनी आमा र आफूले पालनपोषण गर्नुपर्ने दाजु, भाउजू, भाइ, भाइबुहारी, दिदी, बहिनी र विवाहित महिला सदस्यको हकमा निजको सासु ससुरा।

तर सो शव्दले अंशबन्डा गरी वा मानो छुट्टिई वा सम्बन्ध विच्छेद भई आ-आफ्नो व्यवसाय गरी बसेको भए तापनि सहकारीको सम्पत्ति हिनामिना वा अपचलन गरेको वा त्यस्तो अपचलनमा संलग्न भएको

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

देखिएमा त्यस्तो सदस्यलाई समेत जनाउनेछ।"

(३) खण्ड (घ) पछि देहायको खण्ड (घ१) थपिएको छ :-

"(घ१) "नातेदार" भन्नाले सहकारीको सम्पत्ति हिनामिना वा अपचलन गरेको वा त्यस्तो कार्यमा संलग्न भएको ठूलो बुवा, ठूली आमा, काका, काकी, भतिजा, भतिजी, नाति, नातिनी, नातिनी बुहारी, मामा, माइजू, भिनाजु, ज्वाइँ, भान्जा, भान्जी, साला, साली, जेठान, जेठानी, फुपू, फुपाजु, नातिनी ज्वाइँ, भिन्न भएका सासु, ससुरा, दाजु, भाइ, भाउजू, बुहारी र निजका एकाघरका सदस्य सम्झनु पर्छ।"

(४) खण्ड (च) पछि देहायको खण्ड (च१) थपिएको छ:-

"(च१) "बचत तथा ऋणको मुख्य कारोबार गर्ने सहकारी संस्था" भन्नाले सहकारी संस्थाको वासलातमा उल्लेख भएको कुल सम्पत्ति वा कुल दायित्व रकममा संस्थाद्वारा सङ्कलित कुल बचत रकम वा प्रवाह भएको कुल ऋण रकमको अनुपात पचास प्रतिशतभन्दा बढी रहेको सहकारी संस्था सम्झनु पर्छ र सो शव्दले कुनै सहकारी संस्थाको वासलातमा पच्चिस करोड रूपैयाँभन्दा बढी रकमको कुल बचत वा कुल ऋण लगानी रहेका सहकारी संस्थालाई समेत जनाउँछ।"

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(५) खण्ड (ज) मा रहेका "कम्तीमा तिस प्रतिशतभन्दा" भन्ने शव्दहरूको सट्टा "कम्तीमा पचास प्रतिशतभन्दा" भन्ने शव्दहरू राखिएका छन्।

(६) खण्ड (झ) को सट्टा देहायको खण्ड (झ) राखिएको छ :-

"(झ) "रजिष्ट्रार" भन्नाले दफा ९२ बमोजिम तोकिएको रजिष्ट्रार सम्झनु पर्छ र सो शव्दले प्रदेश सरकार र स्थानीय तहको सहकारी सम्बन्धी प्रचलित कानूनले रजिष्ट्रार वा दर्ता अधिकारीको कार्य गर्नेगरी तोकेको अधिकृत कर्मचारीलाई समेत जनाउँछ।"

(७) खण्ड (ठ) मा रहेको "सहकारी" भन्ने शव्द पछि "विषय हेर्ने" भन्ने शव्दहरू थपिएका छन्।

३. **<u>मूल ऐनको दफा १४ मा संशोधन</u>** : मूल ऐनको दफा १४ को उपदफा (३) को सट्टा देहायको उपदफा (३) राखिएको छ :-

"(३) उपदफा (१) बमोजिम दरखास्त दिँदा सहकारी बैङ्कको हकमा नेपाल राष्ट्र बैङ्कको र बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाको हकमा प्राधिकरणको पूर्व स्वीकृतिपत्र समेत संलग्न गर्नु पर्नेछ।"

४. **<u>मूल ऐनमा दफा १६क. थप</u>** : मूल ऐनको दफा १६ पछि देहायको दफा १६क. थपिएको छ :-

"**१६क. <u>इजाजत लिनुपर्ने</u>** : (१) दफा १५ को उपदफा (१) बमोजिम दर्ता भई सञ्चालनमा रहेका वा सोही दफाको

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

उपदफा (८) बमोजिम दर्ता भएका बचत तथा ऋणको मुख्य कारोबार गर्ने सहकारी संस्थाले यस दफाबमोजिम प्राधिकरणबाट कार्य सञ्चालन इजाजतपत्र (अपरेटिङ लाइसेन्स) लिनु पर्नेछ।

(२) यो दफा प्रारम्भ हुँदाका बखत उपदफा (१) बमोजिम दर्ता भएका बचत तथा ऋणको मुख्य कारोबार गर्ने सहकारी संस्थाले यो दफा प्रारम्भ भएको मितिले एक वर्षभित्र इजाजतपत्र लिनु पर्नेछ।

(३) उपदफा (१) बमोजिमको इजाजतपत्र वार्षिक रूपमा नवीकरण गर्नु पर्नेछ।

(४) उपदफा (१) बमोजिमको इजाजतपत्रको नवीकरण दस्तुर, इजाजतपत्र प्रदान गर्ने कार्यविधि र मापदण्ड तोकिएबमोजिम हुनेछ।

(५) कुनै इजाजतपत्र प्राप्त सहकारी संस्थाले यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम वा विनियम विपरीत काम गरेमा वा प्राधिकरणले दिएको निर्देशन पालना नगरेमा वा सदस्यको हित विपरीत काम गरेमा वा प्राधिकरणसमक्ष पेस गर्नुपर्ने आर्थिक तथा कारोबार सम्बन्धी विवरण पेस नगरेमा प्राधिकरणले अवधि तोकी त्यस्तो सहकारी संस्थाको इजाजतपत्र निलम्बन गर्न सक्नेछ।

(६) उपदफा (५) बमोजिम इजाजतपत्र निलम्बनमा रहेको सहकारी संस्थाले निलम्बनको अवधिभर कारोबार गर्न सक्ने छैन।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(७) उपदफा (५) बमोजिम इजाजतपत्र निलम्बन भएमा प्राधिकरणले तत्काल सोको सूचना सार्वजनिक गर्नु पर्नेछ र सहकारी संस्थाका सदस्यको हित संरक्षणको लागि आवश्यक अन्तरिम व्यवस्थापनको प्रबन्ध गर्न सक्नेछ।

(८) उपदफा (१) बमोजिमका इजाजतपत्र प्रदान गर्दा प्राधिकरणले सञ्चालक, पदाधिकारी र प्रमुख कार्यकारी पदमा रहने व्यक्तिहरूको योग्यता र अनुभव (फिट एन्ड प्रोपर टेस्ट) सम्बन्धी मापदण्ड अनिवार्य रूपमा पालना भए नभएको यकिन गर्नु पर्नेछ र कम्तीमा फौजदारी कसूरमा सजाय पाएको वा निष्क्रिय अवस्थामा रहेको वा समस्याग्रस्त घोषणा हुँदा त्यस्तो संस्थाको सञ्चालक रहेको व्यक्तिलाई योग्य मानिने छैन।"

५. **<u>मूल ऐनको दफा २०क. मा संशोधन</u>** : मूल ऐनको दफा २०क. को उपदफा (२) मा रहेका "एक वर्षभित्र" भन्ने शव्दहरूको सट्टा "प्राधिकरणले निर्धारण गरेको अवधिभित्र" भन्ने शव्दहरू राखिएका छन्।

६. **<u>मूल ऐनको दफा २५ मा संशोधन</u>** : मूल ऐनको दफा २५ को खण्ड (ज) मा रहेको "मन्त्रालय," भन्ने शव्द पछि "प्राधिकरण," भन्ने शव्द थपिएको छ।

७. **<u>मूल ऐनको दफा ३२ मा संशोधन</u>** : मूल ऐनको दफा ३२ को उपदफा (१) को प्रतिबन्धात्मक वाक्यांशमा रहेका "एक वर्षभित्र" भन्ने शव्दहरूको सट्टा "दुई वर्षभित्र" भन्ने शव्दहरू राखिएका छन्।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

८. **मूल ऐनको दफा ४१ मा संशोधन** : मूल ऐनको दफा ४१ को उपदफा (३क) मा रहेका "एक तहको" भन्ने शब्दहरू झिकिएका छन्।

९. **मूल ऐनको दफा ५० मा संशोधन** : मूल ऐनको दफा ५० को, -

(१) उपदफा (५) पछि देहायको उपदफा (५क) थपिएको छ :-

"(५क) यस दफाबमोजिम व्याजदर गणना गर्दा सन्दर्भ व्याजदर लागु भएकोमा सोही अनुसार र सन्दर्भ व्याजदर लागु हुनुभन्दा अगाडिको हकमा लिखतमा उल्लिखित व्याज दरलाई आधार मान्नु पर्नेछ र हर्जाना रकम असुल हुन बाँकी व्याज रकमको पाँच प्रतिशत भन्दा बढी लिन पाइने छैन।"

(२) उपदफा (८) पछि देहायका उपदफा (९) र (१०) थपिएका छन् :-

"(९) यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि सहकारी सङ्घले बचत तथा ऋणको कारोबार गर्न सक्ने छैनन्।

तर यो उपदफा प्रारम्भ हुँदाका बखत बचत तथा ऋणको कारोबार गरिरहेका जिल्ला, प्रदेश र केन्द्रीयस्तरका सहकारी सङ्घहरूले एक आपसमा मिली एक पटकको लागि यो उपदफा प्रारम्भ भएको मितिले तीन वर्षभित्र ऐनको दफा १२ र परिच्छेद-८ बमोजिम सहकारी बैङ्क गठन गर्न वा दफा ८७ बमोजिम

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

सञ्चालनमा रहेको सहकारी बैङ्कसँग एकीकरण गर्न कुनै बाधा पर्ने छैन।

(१०) उपदफा (९) बमोजिमको प्रक्रियाको अनुगमन र सहजीकरण प्राधिकरणले गर्नेछ।"

१०. **<u>मूल ऐनको दफा ५१ मा संशोधन</u>** : मूल ऐनको दफा ५१ को उपदफा (१) को खण्ड (ङ) मा रहेका "राष्ट्रिय सहकारी विकास बोर्ड" भन्ने शव्दहरूको सट्टा "प्राधिकरण" भन्ने शव्द राखिएको छ।

११. **<u>मूल ऐनको दफा ६८ मा संशोधन</u>** : मूल ऐनको दफा ६८ को उपदफा (३) पछि देहायको उपदफा (४) थपिएको छ :-

"(४) प्रचलित लेखामानको व्यवस्था अनुसार नाफा नोक्सान हिसाबमा भूतप्रभावी संशोधन गर्नु परेमा त्यस्तो संशोधनको प्रभाव स्वरूप बचत (नाफा) वृद्धि हुने भएमा सो हदसम्म जगेडा कोषमा समेत संशोधन गर्नुपर्नेछ।"

१२. **<u>मूल ऐनको दफा ७० मा संशोधन</u>** : मूल ऐनको दफा ७० को,-

(१) उपदफा (३) को सट्टा देहायको उपदफा (३) राखिएको छ :-

"(३) उपदफा (१) बमोजिमको कोष र कोषको सचिवालय विभागमा रहनेछ।"

(२) उपदफा (७) मा रहेका "राष्ट्रिय सहकारी विकास बोर्डको सहअध्यक्ष" भन्ने शव्दहरूको सट्टा "प्राधिकरणको अध्यक्ष" भन्ने शव्दहरू राखिएका छन्।

(३) उपदफा (१०) मा रहेका "विवरण राष्ट्रिय सहकारी

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

विकास बोर्डसमक्ष पेस गर्नु पर्नेछ।" भन्ने शव्दहरूको सट्टा "विवरणको अभिलेख विभागले राख्नु पर्नेछ।" भन्ने शव्दहरू राखिएका छन्।

१३. **<u>मूल ऐनको दफा ७३ मा संशोधन</u>** : मूल ऐनको दफा ७३ को उपदफा (१क) पछि देहायको उपदफा (१ख) थपिएको छ :-

"(१ख) उपदफा (१क) बमोजिम प्रतिवेदन एकीकृत व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा प्रविष्ट भएपछि रजिष्ट्रारले हरेक वर्ष शेयर सदस्य र शेयर रकम उल्लेख गरी संस्था अद्यावधिक गर्नु पर्नेछ।"

१४. **<u>मूल ऐनको दफा ८१ मा संशोधन</u>** : मूल ऐनको दफा ८१ को,-

(१) उपदफा (१) मा रहेका "बचत तथा ऋणको मुख्य कारोबार गर्ने" भन्ने शव्दहरू झिकिएका छन्।

(२) उपदफा (४) पछि देहायको उपदफा (५) थपिएको छ :-

"(५) बचत तथा ऋणको मुख्य कारोबार गर्ने सहकारी संस्थाको हकमा प्राधिकरण र अन्य सहकारी संस्थाको हकमा विभागले कर्जा सूचना केन्द्रसँग आवश्यक समन्वय गर्नेछ।

तर प्रदेश वा स्थानीय तहको क्षेत्राधिकार भएका सहकारी संस्थाहरूको हकमा सम्बन्धित प्रदेश वा स्थानीय तहको सहकारी सम्बन्धी कानूनबमोजिम हुनेछ।"

१५. **<u>मूल ऐनको दफा ९५ मा संशोधन</u>** : मूल ऐनको दफा ९५ को उपदफा (८) पछि देहायको उपदफा (९) थपिएको छ :-

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

"(९) यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि बचत तथा ऋणको मुख्य कारोबार गर्ने सहकारी संस्थाको हिसाब जाँच प्राधिकरणले गर्न सक्नेछ।"

१६. **मूल ऐनको दफा ९७ मा संशोधन** : मूल ऐनको दफा ९७ को सट्टा देहायको दफा ९७ राखिएको छः-

"९७. **बचत तथा ऋणको मुख्य कारोबार गर्ने सहकारी संस्थाको अनुगमन, निरीक्षण तथा सुपरिवेक्षण सम्बन्धी विशेष व्यवस्था** : (१) बचत तथा ऋणको मुख्य कारोबार गर्ने सहकारी संस्थाले प्राधिकरणले तोके बमोजिमको अनुगमन प्रणाली अवलम्बन गर्नुपर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको अनुगमन प्रणालीमा आधारित भई बचत तथा ऋणको मुख्य कारोबार गर्ने संस्थाको अनुगमन, निरीक्षण तथा सुपरिवेक्षण प्राधिकरण वा प्राधिकरणसँगको समन्वयमा विभागले समेत गर्न सक्नेछ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम विभागले अनुगमन, निरीक्षण तथा सुपरिवेक्षण गर्दा बचत तथा ऋण परिचालन मापदण्ड कार्यान्वयन गर्ने सम्बन्धमा आवश्यकताअनुसार नेपाल राष्ट्र बैङ्क लगायतका अन्य निकायको सहयोग लिन सक्नेछ।

(४) बचत तथा ऋणको मुख्य कारोबार गर्ने संस्थाको अनुगमन, निरीक्षण तथा सुपरिवेक्षण सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिएबमोजिम हुनेछ।"

१७. **मूल ऐनको दफा १०१ मा संशोधन** : मूल ऐनको दफा १०१ को सट्टा देहायको दफा १०१ राखिएको छ:-

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

"**१०१. <u>निक्षेप तथा कर्जा सुरक्षण कोषको सदस्यता लिनुपर्ने</u> :** (१) यस ऐनबमोजिम बचत तथा ऋणको समेत कारोबार गर्ने सहकारी संस्थाले प्रचलित कानूनबमोजिम स्थापना भएको निक्षेप तथा कर्जा सुरक्षण कोषको सुरक्षित सदस्यता लिई बचत तथा कर्जाको सुरक्षण गर्नु पर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम सदस्यता लिई बचत तथा कर्जाको सुरक्षण गरेको अद्यावधिक विवरण बचत तथा ऋणको मुख्य कारोबार गर्ने सहकारी संस्थाले प्राधिकरणलाई र अन्य सहकारी संस्थाले विभागलाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ।"

१८. <u>मूल ऐनको दफा १०३ मा संशोधन</u> : मूल ऐनको दफा १०३ को,-

(१) उपदफा (२) मा रहेका "राष्ट्रिय सहकारी विकास बोर्ड," भन्ने शब्दहरू झिकिएका छन्।

(२) उपदफा (४) मा रहेका "राष्ट्रिय सहकारी विकास बोर्ड" भन्ने शब्दहरूको सट्टा "प्राधिकरण" भन्ने शब्द राखिएको छ।

१९. <u>मूल ऐनको दफा १०३ग. मा संशोधन</u> : मूल ऐनको दफा १०३ग. को,-

(१) उपदफा (१) को खण्ड (ङ) पछि देहायका खण्ड (च) र (छ) थपिएका छन् :-

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

"(च) विभागको रजिष्ट्रार -सदस्य

(छ) प्राधिकरणको कार्यकारी निर्देशक -सदस्य-सचिव"

(२) उपदफा (२) को सट्टा देहायको उपदफा (२) राखिएको छ :-

"(२) कार्यकारी निर्देशकको अनुपस्थितिमा प्राधिकरणको वरिष्ठ कर्मचारीले सदस्य-सचिव भई काम गर्नेछ।"

(३) उपदफा (२) पछि देहायका उपदफा (२क) र (२ख) थपिएका छन् :-

"(२क) प्राधिकरणको अध्यक्ष, सदस्य वा कार्यकारी निर्देशकलाई निजको कार्यकाल पूरा नभएसम्म अनुचित प्रभाव वा राजनीतिक हस्तक्षेप वा कुनै कसुर वा भ्रष्टाचार प्रमाणित नभएसम्म पदबाट हटाउन सकिने छैन र निजहरूले आफ्नो वा परिवारको स्वार्थ बाझिने विषयमा सम्बन्धित सहकारी संस्थाको निर्णय प्रक्रियाबाट अलग (रिक्युजल) रहनु पर्नेछ।

(२ख) प्राधिकरणको कार्यकारी निर्देशकको काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिएबमोजिम हुनेछ।"

२०. **<u>मूल ऐनको दफा १०३ज. मा संशोधन</u>** : मूल ऐनको दफा १०३ज. को,-

(१) उपदफा (१) को खण्ड (ख) पछि देहायको खण्ड (ख१) थपिएको छ :-

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

"(ख१) सहकारी संस्थाको ऋण असुलीका लागि आवश्यक सहजीकरण गर्ने वा गराउने,"

(२) उपदफा (२) को खण्ड (घ) पछि देहायका खण्ड (ङ), (च), (छ) र (ज) थपिएका छन् :-

"(ङ) निश्चित अवधि तोकी बचतकर्ताहरूको बचत रकम फिर्ता गर्न आदेश दिने,

(च) आवश्यकताअनुसार नेपाल प्रहरी लगायतका निकायको सहयोग लिई सम्बन्धित व्यक्तिलाई प्राधिकरणमा उपस्थित गराई कारबाही अघि बढाउने,

(छ) खण्ड (ङ) बमोजिम प्राधिकरणले दिएको आदेशअनुसार बचत रकम फिर्ता नगर्ने वा सो कार्यमा सहयोग नगर्ने बचत तथा ऋणको मुख्य कारोबार गर्ने सहकारी संस्थाका सञ्चालक, जिम्मेवार कर्मचारी, कारोबार वा लेनदेन गरी सहकारीको सम्पत्ति अपचलन वा दुरुपयोगमा संलग्न परिवारको सदस्य वा सम्बन्धित अन्य व्यक्तिको नाममा रहेको चल-अचल सम्पत्ति रोक्का गर्ने र विदेश यात्रामा प्रतिबन्ध लगाउने,

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(ज) खण्ड (ङ), (च) र (छ) बमोजिमको प्रक्रिया अवलम्बन गर्दा पनि बचतकर्ताको बचत रकम फिर्ता नगरेमा प्राधिकरणले उक्त बचत तथा ऋणको मुख्य कारोबार गर्ने सहकारी संस्थाका सञ्चालक, जिम्मेवार कर्मचारी, सम्बन्धित अन्य व्यक्ति वा निजको परिवारका सदस्यलाई प्रचलित कानूनबमोजिम कारबाही चलाउन सम्बन्धित प्रहरी कार्यालयमा लेखी पठाउने।"

(३) उपदफा (८) पछि देहायको उपदफा (९) थपिएको छ :-

"(९) यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत प्राधिकरणलाई प्राप्त अधिकारमध्ये केही अधिकार प्राधिकरणले अध्यक्ष, सदस्य वा कर्मचारीलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ।"

२१. **<u>मूल ऐनको दफा १०४ मा संशोधन</u>** : मूल ऐनको दफा १०४ को,-

(१) उपदफा (१क) पछि देहायको उपदफा (१ख) थपिएको छ :-

"(१ख) उपदफा (१) र (१क) बमोजिम समस्याग्रस्त घोषणाको सिफारिस गर्नुअघि रजिष्ट्रार वा प्राधिकरणले सम्बन्धित सहकारी संस्थाका सञ्चालक, ऋणी सदस्य, व्यवस्थापक, जिम्मेवार कर्मचारी, लेखा

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

सुपरिवेक्षण समितिका सदस्यहरू, ऋण उपसमिति लगायतका जिम्मेवार व्यक्तिहरू र हिनामिना, लेनदेन तथा हानि-नोक्सानीमा संलग्न देखिएका पूर्व सञ्चालक तथा अन्य व्यक्तिहरूको चल अचल सम्पत्ति, कारोबार, बैङ्क खाता, शेयर रोक्का राख्ने तथा ऋण तमसुक, विद्युतीय अभिलेखसमेत नियन्त्रणमा लिई वा रोक्का गरी विदेश यात्रामा समेत प्रतिबन्ध लगाउनु पर्नेछ।"

(२) उपदफा (३) पछि देहायको उपदफा (४) थपिएको छ :-

"(४) प्रदेश र स्थानीय तहको नियमन क्षेत्राधिकारभित्रका सहकारी संस्थालाई समस्याग्रस्त घोषणा गरी कारबाही अघि बढाउने सम्बन्धी व्यवस्था प्रदेश र स्थानीय तहको सहकारी सम्बन्धी कानूनबमोजिम हुनेछ र सो बमोजिम त्यस्ता संस्थाहरूको सम्पत्ति व्यवस्थापन र दायित्व भुक्तानी गर्न गठन हुने व्यवस्थापन समितिबाट दफा ११९ बमोजिम माग गरेको सहयोग उपलव्ध गराउनु सम्बन्धित सबैको कर्तव्य हुनेछ।"

२२. **मूल ऐनको दफा १०६ मा संशोधन** : मूल ऐनको दफा १०६ को,-

(१) खण्ड (ठ) मा रहेका "सञ्चालक, कर्मचारी वा निजका परिवारका सदस्यले" भन्ने शव्दहरूको सट्टा "सञ्चालक, पूर्व सञ्चालक, लेखा सुपरिवेक्षण समिति र उपसमितिका पदाधिकारी, व्यवस्थापक तथा कर्मचारी वा निजका

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

परिवार वा नातेदारले” भन्ने शव्दहरू राखिएका छन्।

(२) खण्ड (ढ) मा रहेका "सञ्चालक र कर्मचारी वा निजहरूका परिवारका सदस्य वा अन्य व्यक्तिको" भन्ने शव्दहरूको सट्टा "सञ्चालक, पूर्व सञ्चालक, लेखा सुपरिवेक्षण समिति र उपसमितिका पदाधिकारी, व्यवस्थापक तथा कर्मचारी वा निजहरूका परिवार वा नातेदार वा अन्य व्यक्तिको" भन्ने शव्दहरू राखिएका छन्।

(३) खण्ड (ढ) पछि देहायका खण्ड (ण) र (त) थपिएका छन् :-

"(ण) ऋण असुल गर्ने प्रयोजनका लागि ऋणीहरूलाई सर्तसहित ताकेता गर्ने, ऋणीहरूको तीनपुस्ते विवरण सहितको नामनामेसी सार्वजनिक गर्ने, ऋणीको सम्पत्ति तथा कारोबार रोक्का राखी लिलाम बिक्री गर्ने, कारबाहीका लागि सम्बन्धित निकायमा लेखी पठाउने एवम् विदेश यात्रामा प्रतिबन्ध लगाउने लगायतका आवश्यक कार्य गर्ने, गराउने,

(त) आफ्नो कार्य सम्पादनका लागि आवश्यक पर्ने कार्यविधि तथा मापदण्ड बनाई लागु गर्ने, गराउने।"

२३. **<u>मूल ऐनको दफा १०८ मा संशोधन</u>** : मूल ऐनको दफा १०८ को उपदफा (१) को खण्ड (ग) को सट्टा देहायको खण्ड (ग) राखिएको छ :-

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

"(ग) समस्याग्रस्त संस्था वा सङ्घसँग कुनै कारोबार वा व्यवसाय गर्नका लागि अग्रिम रूपमा रकम बुझाउने व्यक्तिहरूको भुक्तानी"

२४. **मूल ऐनमा दफा १०८ख. थप** : मूल ऐनको दफा १०८क. पछि देहायको दफा १०८ख. थपिएको छ :-

"१०८ख. **चक्रीय राहत कोषको स्थापना** : (१) दफा १०८क. को प्रयोजनका लागि दफा ११२क. बमोजिम दावी गरेका समस्याग्रस्त सहकारी संस्थाका सदस्यहरूलाई तत्काल बचत फिर्ता गर्ने प्रयोजनका लागि व्यवस्थापन समितिमा नेपाल सरकारले एक चक्रीय राहत कोषको स्थापना गर्न सक्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको कोषमा देहाय बमोजिमको रकम रहनेछ :-

(क) नेपाल सरकारबाट प्राप्त रकम,

(ख) सम्बन्धित संस्थाबाट सोधभर्ना बापत फिर्ता भएको रकम,

(ग) अन्य स्रोतबाट प्राप्त रकम।

(३) उपदफा (२) बमोजिम प्राप्त हुने रकम व्यवस्थापन समितिले 'क' वर्गको वाणिज्य बैङ्कमा कोषको छुट्टै खाता खोली जम्मा गर्नु पर्नेछ र सोको छुट्टा-छुट्टै अभिलेख राख्नु पर्नेछ।

(४) कोषको खातामा रहेको रकम आर्थिक वर्षको अन्त्यमा फ्रिज हुने छैन।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(५) कोषमा नेपाल सरकारबाट प्राप्त रकमको छुट्टै आम्दानी तथा खर्चको छुट्टै अभिलेख राखी दफा १०८ को उपदफा (१) को खण्ड (क) को प्रयोजनमा मात्र खर्च गर्नु पर्नेछ।

(६) व्यवस्थापन समितिले कोषमा नेपाल सरकारबाट प्राप्त रकम क्रमशः समस्याग्रस्त संस्थाको अधिकार क्षेत्रमा रहेका ऋणीको चल अचल सम्पत्ति र अन्य स्रोतबाट असुली भई आएको रकमबाट क्रमशः शोधभर्ना गर्दै जानेछ।

(७) कोष सञ्चालन सम्बन्धी अन्य व्यवस्था नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्ले बनाएको कार्यविधिबमोजिम हुनेछ।"

२५. **<u>मूल ऐनको दफा ११० मा संशोधन</u>** : मूल ऐनको दफा ११० को सट्टा देहायको दफा ११० राखिएको छ :-

"**११०. <u>नेपाल सरकारले रकम उपलब्ध गराउने</u>** : (१) समस्याग्रस्त संस्था वा सङ्घको सम्पत्ति व्यवस्थापन गर्ने सिलसिलामा लाग्ने खर्च त्यस्तो संस्था वा सङ्घको सम्पत्तिबाट व्यहोरिनेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको खर्च संस्था वा सङ्घको सम्पत्तिबाट व्यहोर्न नसकिने भएमा सो प्रयोजनका लागि आवश्यक रकम नेपाल सरकारले उपलब्ध गराउन सक्नेछ।"

२६. **<u>मूल ऐनको दफा ११५ मा संशोधन</u>** : मूल ऐनको दफा ११५ को उपदफा (१) को,-

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(१) खण्ड (क) र (ख) मा रहेका "ऋणी" भन्ने शव्दको सट्टा "सञ्चालक तथा ऋणी" भन्ने शव्दहरू राखिएका छन्।

(२) खण्ड (ख) पछि देहायका खण्ड (ख१) थपिएको छ :-

"(ख१) दोहोरो रोक्का रहेको सहकारी संस्थाको चल अचल सम्पत्ति लिलाम बिक्री, बेचबिखन, दाखिला खारेज तथा रोक्का यथावत राख्ने,"

२७. **<u>मूल ऐनको दफा १२५ मा संशोधन</u>** : मूल ऐनको दफा १२५ को,-

(१) उपदफा (१), (२) र (३) मा रहेका "रजिष्ट्रारबाट अधिकार प्राप्त" भन्ने शव्दहरूको सट्टा "प्राधिकरण वा प्राधिकरणबाट अधिकारप्राप्त" भन्ने शव्दहरू राखिएका छन्।

(२) उपदफा (१) को खण्ड (छ) मा रहेका "शेयर पूँजीको अठार प्रतिशतभन्दा बढी" भन्ने शव्दहरूको सट्टा "शेयर पूँजीको पन्ध्र प्रतिशतभन्दा बढी" भन्ने शव्दहरू राखिएका छन्।

२८. **<u>मूल ऐनको दफा १२९ मा संशोधन</u>** : मूल ऐनको दफा १२९ मा रहेका "नेपाल राष्ट्र बैङ्क," भन्ने शव्दहरू पछि "प्राधिकरण," भन्ने शव्द थपिएको छ।

२९. **<u>मूल ऐनको दफा १३५ मा संशोधन</u>** : मूल ऐनको दफा १३५ को उपदफा (१) मा रहेका "राष्ट्रिय सहकारी विकास बोर्डको" भन्ने शव्दहरूको सट्टा "प्राधिकरणको" भन्ने शव्द राखिएको छ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

३०. **मूल ऐनको दफा १४९ मा संशोधन :** मूल ऐनको दफा १४९ को सट्टा देहायको दफा १४९ राखिएको छ :-

"१४९. **नियम तथा विनियम बनाउन सक्ने** : (१) यो ऐन कार्यान्वयनका लागि नेपाल सरकारले आवश्यक नियम बनाउन सक्नेछ।

(२) यो ऐन तथा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियमको अधीनमा रही नेपाल सरकारको स्वीकृति लिई प्राधिकरणले आवश्यक विनियमहरू बनाउन सक्नेछ।"

३१. **मूल ऐनको दफा १५० मा संशोधन :** मूल ऐनको दफा १५० को उपदफा (८) पछि देहायका उपदफा (९) र (१०) थपिएका छन् :-

"(९) यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यस दफाबमोजिम बचत तथा ऋणको मुख्य कारोबार गर्ने सहकारी संस्थाको नियमन, अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण प्राधिकरणले गर्नेछ।

(१०) यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि प्रदेश सरकार र स्थानीय तहमा कार्यक्षेत्र भएका सहकारी संस्थाको दर्ता, अनुगमन, नियमन सम्बन्धी कार्य सङ्घीय कानून प्रतिकूल नहुने गरी प्रदेश र स्थानीय तहको सहकारी सम्बन्धी प्रचलित कानूनबमोजिम हुनेछ।"

३२. **मूल ऐनको दफा १५०क. मा संशोधन** : मूल ऐनको दफा १५०क. को उपदफा (४) पछि देहायका उपदफा (५), (६), (७) र (८) थपिएका छन्:-

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

"(५) उपदफा (१) बमोजिम प्रचलित कानूनबमोजिमका निकायबाट जारी भएको निर्देशनको पालना सम्बन्धमा बचत तथा ऋणको मुख्य कारोबार गर्ने सहकारी संस्थाले प्राधिकरणले तोकेको समयभित्र प्रतिवेदन पेस गर्नु पर्नेछ र सो प्रतिवेदन अध्ययन गरी प्राधिकरणले आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ।

(६) उपदफा (५) बमोजिमको निर्देशनको पालना भए नभएको सम्बन्धमा बचत तथा ऋणको मुख्य कारोबार गर्ने सहकारी संस्थाको हकमा प्राधिकरणले सघन अनुगमन वा विशेष निरीक्षण तथा सुपरिवेक्षण गर्न सक्नेछ।

(७) प्राधिकरणले आवश्यकताअनुसार विभागसँगको समन्वय र सहभागितामा सघन अनुगमन वा विशेष निरीक्षण तथा सुपरिवेक्षण गर्न सक्नेछ र प्राधिकरणले आफूमा रहेको अधिकारमध्ये केही अधिकार विभागलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ।

(८) यस दफाबमोजिम सघन अनुगमन वा विशेष निरीक्षण तथा सुपरिवेक्षण गर्दा निर्देशन पालना नभएको पाइएमा प्राधिकरणले प्रचलित कानूनबमोजिम कारबाही तथा सजाय गर्न वा थप अनुसन्धान र कारबाही गर्नुपर्ने भए सम्बन्धित निकायसमक्ष सिफारिस गरी पठाउन सक्नेछ।"

३३. **<u>मूल ऐनको दफा १५१ मा संशोधन</u>** : मूल ऐनको दफा १५१ को उपदफा (१क) पछि देहायको उपदफा (१ख) थपिएको छ :-

"(१ख) प्राधिकरणले यो ऐन र यस अन्तर्गत बनेको नियमको अधीनमा रही आफ्नो कार्यसम्पादन गर्नको लागि निर्देशिका वा कार्यविधि बनाई लागु गर्न सक्नेछ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

३४. <u>खारेजी र बचाउ</u> : (१) सहकारी (पहिलो संशोधन) अध्यादेश, २०८३ खारेज गरिएको छ।

(२) सहकारी (पहिलो संशोधन) अध्यादेश, २०८३ बमोजिम भए गरेका कार्य यसै ऐनबमोजिम भएको मानिनेछ।

प्रमाणीकरण मिति : २०८३।३।२५

आज्ञाले,
पाराश्वर ढुङ्गाना
नेपाल सरकारको सचिव।

मुद्रण विभाग, सिंहदरबार, काठमाडौंमा मुद्रित। मूल्य रू.१५।–
गो.द.नं. १६।२०६२।६३

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।